

K otázkám velení v soudobé operaci a boji

Generálporučík Karel Blatenský

Použití jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení značně změnilo charakter soudobé operace i boje.

Zvýšila se palebná a tím úderná síla vojsk, byly vytvořeny podmínky pro vysoce manévrový charakter bojové činnosti, zvýšilo se tempo operací. Jejich šířky i hloubky jsou několikanásobně větší proti normám a zvyklostem z druhé světové války.

Tyto změny vyžadují od velitelů a štábů všech stupňů daleko větší iniciativu, operativnost a schopnost rychle se rozhodovat. Aby bylo možno v současné operaci úspěšně velet, bude třeba urychlit a zmechanizovat všechna opatření, zabezpečující velení; především je to získávání zpráv o situaci nepřítele, jejich reálné vyhodnocování, správné podklady pro rozhodnutí velitele a z něho vyplývající co nejrychlejší doručení rozkazů vykonavatelům, a konečně s bojem související nepřetržité spojení odpovídající soudobým požadavkům velení.

Jeden z hlavních požadavků, na které by se měla zaměřit diskuse ve Vojenské mysli v otázkách velení, je především otázka, jak bez újmy na kvalitě dosáhnout zlepšení dosavadní časové normy, potřebné od momentu získání zprávy (pokynu, nařízení apod.) až do vydání rozkazu vykonavatelům.

● Chceme-li za využití teoretických úvah a praktických zkušeností řešit tyto otázky s kladnými výsledky, které by v závěru diskuse mohly být zevšeobecněny, popř. uzákoněny v příslušných řádech, bude třeba diskusi soustředit na otázky:

- jak zlepšit metody a organizaci práce velitelů a štábů při velení?;
- navrhnout novou organizaci a strukturu štábů všech stupňů, které by byly v souladu s novými prvky soudobého boje a operace;
- jak materiálně a technicky vybavit štáby prostředky velení a kterými?;
- jak zvýšit přípravu kádrů v otázkách velení?

Na témata těchto problémů vyšla v minulých letech v našich vojenských časopisech řada článků. Bylo zpracováno i mnoho přednášek a lekcí. Jejich nedostatkem však bylo, že tuto problematiku řešily odděleně. Bude správné, máme-li dojít ke kladným závěrům, aby uvedené problémy (s výjimkou přípravy kádrů v otázkách velení) byly řešeny ve vzájemné souvislosti jako celek, jedním autorem nebo kolektivem. To ovšem není základní podmínkou, neboť i dílčí příspěvky budou jistě cenným přínosem.

● Zkušenosti ze cvičení, velitelské přípravy a různých zaměstnání jsou dokladem, že v metodách a organizaci práce velitelů a štábů jsou skryté rezervy, které dnes zanikají v nesprávných návycích praxe toho či onoho štábu. Ty bývají často zaviněny i nesprávnou činností rozhodčí služby a ředitelství cvičení při zaměstnáních, kdy na úkor řízení vojsk se věnuje pozornost jednotlivým dokladům, návrhům a někdy i obecnému zkoušení zařazených z teoretických znalostí. To se dnes sice už několik let nedělá, návyky však zůstaly.

Je jen málo štábů, kde jsou povinnosti pevně rozděleny mezi oddělení i jednotlivce tak, aby zbytečně nedocházelo ke zdvojování úkolů. V diskusi by měly být zevšeobecněny zkušenosti štábů, u nichž je prakticky ověřena dobrá dělba práce, a to nejen uvnitř jednotlivých štábů, mezi jednotlivými velitelskými stanovišti apod.

● Značná dezorganizace je zejména na úseku soustřeďování informací od vojsk, sousedů, nadřízeného; vážné nedostatky jsou i pokud jde o informovanost štábu jako celku a jeho jednotlivých složek. Řada zpráv, která došla v různých vydáních a z různých zdrojů, je všeobecně známá a naopak důležité zprávy neprocházejí včas k příslušným orgánům. Dalším závažným problémem, který je třeba řešit, je zlepšení organizace sběru zpráv a informovanosti velitelů a štábu, neboť zprávy o nepříteli nebo o vlastních vojskách jsou základem rozhodnutí velitele.

● Metoda vypracování rozhodnutí velitele, praktikovaná dosud většinou velitelů a štábů, je rovněž zastaralá. V souladu se zvyšováním odborných znalostí velitelů, náčelníků a štábních pracovníků je třeba její obsah měnit s cílem dosáhnout, aby velitel měl co nejvíce času pro své rozvahy před rozhodnutím. Uvažme v diskusi, co všechno a v jakém rozsahu musí velitel znát, aby se správně rozhodl, je třeba navrhnout nejvhodnější formu instalace a vnitřní úpravu pracoviště jak velitele, tak náčelníka štábu, eventuálně dalších hlavních funkcionářů, aby v nejkratším čase na osobní vyžádání dostal nejrealnější údaje od příslušných orgánů. Přitom je třeba co nejvíce omezit, popřípadě likvidovat přímý, osobní styk, který na VS, učením z hlediska jeho odolnosti a ochrany proti zbraním hromadného ničení, je spojen se zbytečným běháním vedoucích funkcionářů; je nutné nahradit jej vhodnými novodobými technickými prostředky.

V souladu s plánováním je třeba zároveň řešit nejvhodnější a nejrychlejší možnosti nezkráceného předání předběžných nařízení a v dalším rozkazů.

● Částečně jsme zkrátali a zjednodušili počty a formu dokumentů. Přesto jejich druhy zpracováváné jednotlivými složkami štábu jsou návykově stejné, i když je třeba otevřeně říci, že rozsah dokumentace v té či oné operaci bude různý a nedá se proto, vzhledem k rychlým změnám v situaci, určit vždy předem.

Diskuse by měla dát hrubou linii našim velitelům a štábům, které dokumenty jsou již přežitě, a navrhnout, jak je obsahově zkrátit, aniž by to bylo na úkor potřeby.

Od velitelů a příslušníků štábu budeme žádat, aby byli schopni přímo diktovat rozkazy a nařízení, což značně zkrátí drahocenný čas. V souvislosti s tím podrobme zdravé kritice otázku „vzorové dokumentace“, která je často zavrhována. Ta však má svůj význam, který bude čím dál tím více růst v souvislosti s automatizací a mechanizací velení.

● Nové metody práce a technické vybavení štábu si vynucují řešit organizaci a strukturu štábů, které, bez ohledu na jejich vysokou zranitelnost v jaderné válce, jsou početně vysoké. S tím souvisí jejich ztížené řízení, značné speciální materiální vybavení jednotlivých pracovišť, což má za následek zmenšení jejich pohyblivosti a zvýšení zranitelnosti. Je zajímavé, že i když se počty a požadavky na dokumentaci snížily, každý příslušník štábu již nevede pracovní mapu, zavedli

jsme dispečinky, částečně i malou mechanizaci, zjednodušili hlášení a uskutečnili celou řadu dalších opatření včetně zvýšení pravomoci podřízených atd., přesto zůstaly naše štáby neúměrně vysoké.

Diskuse by měla zaujmout vědecké stanovisko ke snížení štábů jako celku, podrobit rozboru nevyužití pracovní síly při našich cvičeních, dále rozebrat otázky možnosti snížení počtů velitelů a náčelníků druhů vojsk a jiných funkcí nářů podřízených přímo veliteli, kterého je nutné osvobodit od přímého řízení mnoha složek a zajistit mu svobodnější jednání a konečně uvážit reálné typizační možnosti vybavení štábů tak, aby se staly pohyblivějšími a odolnějšími.

● V poslední době vyšla v našich vojenských časopisech řada článků, řešících otázky aplikace automatizace a mechanizace ve vojenském životě. To je správné a možno říci i moderní. Většina autorů se však pro jednoduchost zabývá raději dalekými perspektivami, pro jejichž realizaci nejsou zatím ani podmínky a ani prostředky. Řeší otázky v jejich závěrech, bez ohledu na to, že automatizace a mechanizace nejsou jen stroje nebo strojky toho či onoho typu umístěné na VS, a zapominají, že za nimi stojí celá soustava poměrně náročného spojení; neuvažují kupř., že velitel pluku v boji asi nebude moci řešit logické úlohy týkající se terénu atd.

Přitom otázky malé mechanizace, které bychom již dnes mohli zavést, jsou odsunovány na druhou kolej.

Bude kladem diskuse, bude-li se zabývat právě těmito bezprostředními problémy, stejně tak jako taktickými a materiálními otázkami vnitřního i vnějšího spojení, jak zkrátit čas při nutném utajení velení, jak zvýšit technickou a taktickou rychlost při předávání a doručování zpráv, při vedení přímých hovorů apod.

Tolik k otázkám zlepšení časových norem a zvýšení operativnosti štábů.

● Druhý vážný problém, který by diskuse měla řešit, je zabezpečení ustanovení našich polních řádů, které ukládá velitelům a štábům, aby velení bylo nepřetržité, pevné a pružné a zabezpečovalo utajení nejen příprav, ale i všech prováděcích opatření.

Velitelé a štáby musí mít zabezpečenu možnost kdykoli zasáhnout a ovlivnit průběh operace a boje, především v době, kdy nepřítel napadl úderem naše vojska, velitelská stanoviště, za rušení všeho druhu, dále v době, kdy vojska nebo štáby jsou v zamořených prostorech a naopak za pohybu, a konečně za situace, kdy dojde k poměrně značnému odtržení především vyšších štábů od vojsk a podřízených štábů.

Utajené velení musí zajistit, aby VS jednotlivých stupňů nebyla nepřítelem zjištěna, nebyly dešifrovány naše rozkazy, zprávy a hlášení a tím prozrazen zámysl a plánovaná činnost našich vojsk.

Naši velitelé i štáby spolu s velením armády věnovali v posledním období řešení těchto otázek značnou pozornost.

Rozčlenění jednotlivých prvků velení na různých velitelských stupních je dnes již jasné. Nestejné názory jsou však na vnitřní uspořádání VS, TVS a PVS. Zkušenosti ze cvičení potvrzují nutnost řešit tyto otázky a najít nejvýhodnější uspořádání stanoviště, a to tak, aby plně zabezpečovala velení při současném snížení jejich zranitelnosti úderem nepřítele jako celku.

Nejméně je rozpracováno velení za pohybu a v situacích, kdy jednotky, útvary a svazky, které vnikly do hloubky sestavy nepřítele, bojují odtrženě od hlavních sil.

● Diskuse by se měla dále zaměřit na otázky velení při kombinovaných přesunech a v prostorech soustředění, kdy útvary a svazky docházejí do stanovených prostorů v časově značně rozdílné době a kdy svaz bude často nucen velet nejen svazkům, ale i útvarům nebo transportům.

Vážným problémem velení je i včasné zabezpečení informací a uvědomění o vzdušné a radiální situaci, která především bude ovlivňovat rozhodnutí velitelů a práci štábů; je proto jedním ze závažných prvků, který je nutno brát v úvahu.

Uvedl jsem jen několik závažných problémů, které je třeba v otázkách velení řešit v souvislosti s charakterem soudobých operací a boje.

Jsem přesvědčen, že aktivní a reálná tisková diskuse na stránkách Vojenské mysli, řešící tyto problémy, bude úspěšná; její závěry budou kladným přínosem pro zlepšení otázek velení v boji a operací a pomohou k dalšímu zvýšení bojové pohotovosti našich vojsk.

Tendence vývoje velení vojskům v operaci (boji)

Generálmajor Jan Knotek

Vojenskoteoretická i vojenskohistorická literatura skýtá velmi pestrý obraz vývoje „umění velet“ a potvrzuje, že společenská a vědeckotechnická úroveň každé etapy vývoje vojenství, vtiskovaly charakteristické rysy obsahu i formám velení.

Můžeme sledovat, jak postupně s růstem technizace boje a tím jeho složitosti rostou i požadavky na úroveň jeho řízení a jak se velení za vědeckotechnickou úrovní boje opožďuje.

O tom nás přesvědčuje i jeho současný stav.

V současné době jsme svědky toho, že důsledky vědeckotechnické revoluce ve výzbroji armád a tím i v charakteru ozbrojeného zápasu, vyvolaly určitou krizi velení, kterou můžeme sledovat ve všech armádách světa. Hlavní příčinou této krize je skutečnost, že systém, metody a prostředky dnešního velení nejsou už schopny vyhovět všem těm požadavkům, které na řízení operace kladou možnosti a vlastnosti nových bojových prostředků, zejména raketových a jaderných zbraní.

Současná vojenskoodborná literatura potvrzuje, že vyřešení problémů velení je dnes nejnaléhavějším úkolem vojenské vědy a že je také jedním z jejích nejintenzivněji řešených úkolů.

I v naší armádě stojí otázka velení již

delší dobu v popředí zájmu vojenskovedecké práce. V posledních letech jsme byli svědky celé řady technických, metodických i organizačních opatření ke zkvalitnění procesu velení. Otázkám velení je věnována trvalá pozornost, která má své kladné výsledky.

Všichni cítíme, že problém velení vojskům v soudobé operaci není dořešen — naopak, že v soudobých podmínkách je třeba ho teprve řešit. Již delší dobu se kupř. jeví potřeba rozpracovat a na vojenských školách vyučovat teorii velení.

I když dosavadní opatření ke zkvalitnění velení přinesla bezesporu řadu kladných výsledků, faktem je, že tyto dílčí úspěchy se zatím týkají více okrajových oblastí velení, než jeho podstaty. I pro